

μάνα

μάνα, η, πλ. **μάνες** κ. **μανάδες, οι**, ουσ. [*μσν. μάνα <αρχ. μάμη (= μητέρα), ανομ.*], η μάνα, η μητέρα. **1.** πηγή νερού: «στην πλαγιά του βουνού ήταν η μάνα του ρυακιού, που περνούσε μεσ' απ' το χωριό». **2α.** (στη γλώσσα της αργκό) αυτός που δίνει δουλειά στους άνεργους: «αφού κι η μάνα δεν μπόρεσε να σου βρει δουλειά, μην περιμένεις από κανέναν άλλον». Ο χαρακτηρισμός ανήκει στους Έλληνες μετανάστες. **β.** ταβερνιάρης που δίνει φαγητό και ποτό βερεσέ, που τα γράφει στο τεφτέρι: «αν δεν είχαμε και τη μάνα να τρώμε και να πίνουμε στις αφραγκίες μας, θα είχαμε πεθάνει». **3.** (στη γλώσσα του χαρτοπαιγνίου) τα χρήματα που υπάρχουν στο ταμείο κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού: «πόσα λεφτά έχει η μάνα; || η μάνα έχει εκατό χιλιάρικα». Συνών. *αράπης (3β) / κάσα (4) / κουτί (2) / μπάνκα (2)*. **4.** (στη γλώσσα του χαρτοπαιγνίου) το αρχικό χρηματικό ποσό με το οποίο συμμετέχει ο κάθε παίχτης στο παιχνίδι: «πόσο πάει η μάνα;». Συνών. *κάσα (5) / μπάνκα (3)*. **5.** (στη γλώσσα των μηχανόβιων) το πάνω μέρος του τιμονιού: «είχε περάσει στη μάνα ένα καινούργιο στροφόμετρο». **6.** (για τάβλι) η πρώτη πόρτα του ταβλιού και το πούλι ή τα πούλια που υπάρχουν σε αυτή: «μόνο όταν του 'πιασα τη μάνα, παραδέχτηκε πως έχασε το παιχνίδι». **7.** ο αρχηγός σε ομαδικό παιδικό παιχνίδι: «από μικρός ήταν τόσο εγωιστής, που σ' όλα τα παιχνίδια μας ήθελε να είναι μάνα». (Ακολουθούν 97 φρ.)

- *άι στη μάνα σου! ή άντε στη μάνα σου!* έκφραση με την οποία διώχνουμε από κοντά μας ενοχλητικό άτομο. (Λαϊκό τραγούδι: *άι στη μάνα σου κυρά μου κι άδειασε μου τηγωνιά, εβαρέθηκα το ψέμα και την πονηριά*). Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το βρε· βλ. και φρ. *άντε στη μαμάκα σου!* λ. μαμάκα·

- *ακόμη δε βγήκε απ' το μουνί της μάνας του*, βλ. λ. [μουνί](#)·

- *αν δε φωνάζει το μωρό, δεν το ταΐζει η μάνα του*, βλ. λ. [μωρό](#)·

- *αν δεν κλάψει το μωρό, η μάνα του δεν του δίνει να φάει*, βλ. λ. [μωρό](#)·

- *απ' τη μάνα τους*, (για μηχανήματα) από το εργοστάσιο παραγωγής του: «τα φρένα τ' αυτοκινητό μου ήταν ελαττωματικά απ' τη μάνα τους»·

- *απ' την κοιλιά της μάνας του*, βλ. λ. [κοιλιά](#)·

- *βλαστήμησα της μάνας μου το γάλα*, πέρασα τρομερές δυσκολίες, τρομερές ταλαιπωρίες, ιδίως για να πετύχω κάτι: «βλαστήμησα της μάνας μου το γάλα, μέχρι να μεγαλώσω τα παιδιά μου»·

- *βλέπω της μάνας μου το μουνί*, βλ. συνηθέστ. *βλέπω της μάνας μου το πράμα*, λ. πρά(γ)μα·

- *βρίσκομαι στου διαβόλου τη μάνα*, βλ. λ. [διάβολος](#)·

- *γαμώ τη μάνα μου! ή γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που με γένναγαν!* ή *γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που με πέταγαν!* ή *γαμώ τη μάνα που με γένναγε!* ή *γαμώ τη μάνα που με πέταγε!* έκφραση αγανακτισμένου ή εκνευρισμένου ατόμου: «γαμώ τη μάνα μου, όλα τα στραβά σε μένα τυχαίνουν». Συνήθως η φρ. ξανακλείνει με το ρ. γαμώ. Για συνών. βλ. φρ. *γαμώ τα καντήλια μου!* λ. γαμώ·

- *γαμώ τη μάνα σου! ή γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που σε γένναγαν!* ή *γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που σε πέταγαν!* ή *γαμώ τη μάνα που σε γένναγε!* ή *γαμώ τη μάνα που σε πέταγε!* ή *σου γαμώ τη μάνα!* ή *σου γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που σε γένναγαν!* ή *σου γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που σε πέταγαν!* ή *σου γαμώ τη μάνα που σε γένναγε!* ή *σου γαμώ τη μάνα που σε πέταγε!* **α.** επιθετική έκφραση εναντίον κάποιου που είναι ενοχλητικός, που μας δημιουργεί προβλήματα: «φύγε, γαμώ τη μάνα σου, γιατί με ξεκούφανες με τις αγριοφωνάρες σου!». **β.** εκστομίζεται και ως βρισιά. Η φρ. πιο αραιά από ότι η αμέσως πιο πάνω, κλείνει πάλι με το γαμώ. Για συνών. βλ. φρ. *γαμώ τα καντήλια σου!* ή *σου γαμώ τα καντήλια!* λ. γαμώ·

- *δε γνωρίζει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα*, βλ. συνηθέστ. *εδώ χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα*·

- *δεν καταλαβαίνει (ούτε) τη μάνα του, α.* δεν αλλάζει τη γνώμη του, είναι ανένδοτος, αμετάπειστος: «απ' τη στιγμή που σου είπε πως δε θα σου δώσει άδεια, μην τον ενοχλείς άλλο, γιατί δεν καταλαβαίνει τη μάνα του». **β.** είναι πολύ σκληρόκαρδος, είναι αναίσθητος: «μην πας στον τάδε να σε βοηθήσει, γιατί αυτός δεν καταλαβαίνει τη μάνα του». **γ.** δε δείχνει την παραμικρή διάθεση κατανόησης ή συνεννόησης: «τζάμπα θα χάσεις τα λόγια σου, γιατί δεν καταλαβαίνει τη μάνα του». **δ.** δεν αντιλαμβάνεται το παραμικρό από όσα συμβαίνουν γύρω του, ιδίως κακά: «εδώ συμβαίνουν του κόσμου τα γεγονότα κι αυτός δεν καταλαβαίνει ούτε τη μάνα του». Από την εικόνα του ατόμου που δεν αλλάζει συμπεριφορά ή στάση ακόμη και αν τον παρακαλέσει η μητέρα του. Συνών. *δεν καταλαβαίνει γρω / δεν καταλαβαίνει μία / δεν καταλαβαίνει τ' άντερά του / δεν καταλαβαίνει Χριστό.*

- *δεν τον ξέρει ούτε (κι) η μάνα του,* είναι εντελώς άγνωστος σε έναν πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό ή καλλιτεχνικό χώρο: «μην τον πιστεύεις που κάνει το μεγάλο και τον τρανό, γιατί στην πραγματικότητα δεν τον ξέρει ούτε κι η μάνα του»·

- *εδώ χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα,* έκφραση εκνευρισμένου ατόμου που σε στιγμές γενικής αναταραχής ή αναστάτωσης από μεγάλη συγκέντρωση πλήθους, από μεγάλη κοσμοσυρροή, του ζητάμε κάτι: «εδώ χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα και συ μου ζητάς να σου πω πού είναι ο τάδε;»·

- *είδα της μάνας μου το μουνί,* βλ. *συνηθέστ. είδα της μάνας μου το πράμα,* λ. *πρά(γ)μα.*

- *είμαι στου διαβόλου τη μάνα,* βλ. λ. [διάβολος](#)·

- *είναι απ' του διαβόλου τη μάνα,* βλ. λ. [διάβολος](#)·

- *είναι κολλημένος στο φουστάνι της μάνας του,* βλ. λ. [φουστάνι](#)·

- *είναι μάνα,* είναι πολύ έμπειρος, πολύ ικανός, ειδικός, επιτήδειος, είναι ειδήμονας σε κάτι: «μια τέτοια μπερδεμένη δουλειά μόνο στον τάδε μπορείς να την αναθέσεις για να σου την τελειώσει, γιατί είναι μάνα σε κάτι τέτοια || ο τάδε είναι μάνα στο να βάζει τους ανθρώπους να μαλώνουν || μην πιστεύεις λέξη απ' ό,τι σου λέει, γιατί είναι μάνα στο να λέει ψέματα»·

- *είναι μάνας γιος,* βλ. φρ. *είναι της μάνας του παιδί.* (Δημοτικό τραγούδι: **μάνας γιε, μάνας γιε.** Θα σε πάρω μα το ναι)·

- *είναι της μάνας του παιδί,* λέγεται στην περίπτωση που τα παιδιά έχουν όχι μόνο μεγάλη ομοιότητα εξωτερικά, αλλά και όλα τα προτερήματα ή ελαττώματα των γονέων τους: «αφού είναι παιδί της μάνας του, πώς περίμενες να σου φερθεί καλύτερα;»·

- *εμένα μάνα δε μ' έκανε; ή εμάς μάνα δε μας έκανε; ή εμένα μάνα δε με γέννησε; ή εμάς μάνα δε μας γέννησε;* **α.** έκφραση με την οποία εκφράζει κάποιος το παράπονό του για την απαξιωτική συμπεριφορά κάποιου ή κάποιων σε βάρος του: «γιατί, ρε παιδιά, δε με παίρνετε κι εμένα στα μπουζούκια, εμένα μάνα δε μ' έκανε;». **β.** έκφραση με την οποία δικαιολογεί κάποιος κάποια ενέργειά του με την έννοια γιατί να το κάνουν οι άλλοι και όχι κι εγώ ή δεν έχω κι εγώ τα ίδια δικαιώματα με τους άλλους(;): «γιατί να μην πάω διακοπές, εμάς μάνα δε μας έκανε;». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του. (Λαϊκό τραγούδι: *γιατί να μην χαρώ κι εγώ τα μάτισα μου πριν κλείσω; μάνα με γέννησε κι εμέ, θέλω κι εγώ να ζήσω*). Συνών. *εγώ από κώλο βγήκα; ή εμείς από κώλο βγήκαμε; / εγώ άνθρωπος δεν είμαι; ή εγώ δεν είμαι άνθρωπος; ή εμείς άνθρωποι (ανθρώποι) δεν είμαστε; ή εμείς δεν είμαστε άνθρωποι; (ανθρώποι;) / εγώ στο πηγάδι κατούρησα; ή εμείς στο πηγάδι κατουρήσαμε(;)·*

- *εννιά μήνες έκανες μέσ' στην την κοιλιά της μάνας σου ή εννιά μήνες σ' είχε η μάνα σου μέσ' στην κοιλιά της ή εννιά μήνες σε κουβάλαγε η μάνα σου στην κοιλιά της,* βλ. λ. [κοιλιά](#)·

- *έρχομαι απ' του διαβόλου τη μάνα,* βλ. λ. [διάβολος](#)·

- *έφτυσα της μάνας μου το γάλα,* βλ. φρ. *βλαστήμησα της μάνας μου το γάλα*·

- έχει κι άλλα παιδιά η μάνα σου σαν κι εσένα; ή έχει κι άλλα παιδιά σαν κι εσένα η μάνα σου; βλ. λ. [παιδί](#).
- έχει κι άλλον πονηρό σαν κι εσένα η μάνα σου; ή έχει κι άλλον σαν κι εσένα πονηρό η μάνα σου; βλ. λ. [πονηρός](#).
- ζητάει τη μάνα και τον πατέρα του, είναι πολύ απαιτητικός προκειμένου να κλείσει μια συμφωνία: «δεν υπογράφηκε η συμφωνία με τον τάδε, γιατί ζητούσε τη μάνα και τον πατέρα του».
- η μάνα του карабиού, (στη γλώσσα του ναυτικού) ο ναύκληρος: «η μάνα του карабиού γνωρίζει όλα τα προβλήματα των ναυτών».
- η μάνα του λόχου, (στη γλώσσα του στρατού) ο επιλοχίας: «όταν έχουμε κάποιο πρόβλημα, όλοι αναφερόμαστε στη μάνα του λόχου».
- θα βλαστημήσεις της μάνας σου το γάλα, θα σε καταταλαιπωρήσω, θα σε καταβασανίσω: «αν μάθω πως ξανάπαιξες κουμάρι, θα βλαστημήσεις της μάνας σου το γάλα».
- θα κλάψουν μάνες ή θα κλάψουν μανάδες, βλ. συνηθέστ. θα κλάψουν μανούλες, λ. [μανούλα](#). (Λαϊκό τραγούδι: όλα μου τα παράτησα, οχ, μαχαίρια και καβγάδες· σαν αρχινήσω τα παλιά, βρε, **θα κλάψουνε μανάδες**).
- θα μαρτυρήσεις της μάνας σου το γάλα, βλ. φρ. θα βλαστημήσεις της μάνας σου το γάλα.
- θα σου πάρει ο διάβολος τη μάνα και το πατέρα! βλ. λ. [διάβολος](#).
- θα φτύσεις της μάνας σου το γάλα, βλ. φρ. θα βλαστημήσεις της μάνας σου το γάλα.
- κάθομαι στον διαβόλου τη μάνα, βλ. λ. [διάβολος](#).
- κάνει σάμπως και του σκότωσαν τη μάνα του, αντιδρά ή διαμαρτύρεται έντονα για κάτι, χωρίς να υπάρχει συνήθως σοβαρός λόγος: «λίγο να του πει κανείς κάνα λόγο παραπάνω, κάνει σάμπως και του σκότωσαν τη μάνα του».
- κάνω μάνα ή κάνω τη μάνα, **α.** (στη γλώσσα του χαρτοπαιγνίου) διευθύνω το παιχνίδι: «όταν θα 'ρθει η σειρά μου να κάνω μάνα, θ' αλλάξουμε τράπουλα». **β.** (γενικά) είμαι ο αρχηγός σε κάποιο ομαδικό παιχνίδι: «μετά το έني μένι ντουντουμένι που κάναμε, βγήκε να κάνει μάνα ο τάδε»· βλ. και φρ. *ό,τι κάνει η μάνα*.
- κατά μάνα και πατέρα, βλ. φρ. *κατά μάνα κατά κύρη, κάναμε και γιο Ζαφείρη*.
- κατά μάνα κατά κύρη, κάναμε και γιο Ζαφείρη, δηλώνει πως τα παιδιά επηρεάζονται άμεσα από τους γονείς τους και παίρνουν τους καλούς ή κακούς χαρακτήρες τους, τα προτερήματα ή τα ελαττώματά τους.
- κατά μάνα και πατέρα, κατά γιο και θυγατέρα ή κατά μάνα κατά κύρη, κατά γιο και νοικοκύρη, βλ. φρ. *κατά μάνα κατά κύρη, κάναμε και γιο Ζαφείρη*.
- κλάψε με μάνα (μ') κλάψε με! αλίμονό μου (σου, του, μας, σας, τους): «αν μάθει ο πατέρας μου πως μέθυσα πάλι, κλάψε με μάνα μ' κλάψε με! || έκαναν έναν ξαφνικό έλεγχο και διαπίστωσαν πως έλειπαν λεφτά απ' το ταμείο του. -Κλάψε με μάνα κλάψε με!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται διπλό *ωχ* και είναι φορές που η φρ. κλείνει με το *μια νύχτα με φεγγάρι*.
- κουκουνάρι σε ταΐζει η μάνα σου! βλ. λ. [κουκουνάρι](#).
- κρεμιέται απ' τη φούστα της μάνας του, βλ. λ. [φούστα](#).
- κρεμιέται απ' το φουστάνι της μάνας του ή κρεμιέται απ' τα φουστάνια της μάνας του, βλ. λ. [φουστάνι](#).

- **μάνα**, γιατί με γέννησες! έκφραση έντονης απογοήτευσης, που πολλές φορές λέγεται και με ειρωνική διάθεση. (Λαϊκό τραγούδι: **μάνα, γιατί με γέννησες και μ' έκανες γυναίκα, για νατραβώ μαρτύρια σα να 'μαι κολασμένη; δε μ' έπνιγες να γλίτωνα, μανούλα μου καημένη;**). Αναφορά στον ελληνικό κινηματογράφο της δεκαετίας του 1950 και του 1960, όπου συχνά αναφερόταν σε διάφορες ταινίες μελό·

- **μάνα μου!** χαϊδευτική προσφώνηση σε αγαπημένο πρόσωπο ή σε όμορφη γυναίκα που δηλώνει αγάπη, στοργή, τρυφερότητα ή πόθο: «έλα, μάνα μου, στην αγκαλιά μου || μάνα μου, γιατί είσαι στεναχωρημένο; || μάνα μου, πώς θα γίνει να τη βρούμε οι δυο μας;». (Λαϊκό τραγούδι: **έλα, μάνα μου, να φιλήσω το χειλάκι, σου έχω στην καρδιά μου λάβρα, θα σου βγάλω πια τα μαύρα κι όλο κόκκινα θα ντύσω το κορμάκι σου**)· βλ. και φρ. **μανούλα μου!** λ. [μανούλα](#)·

- **μάνα μου τα σκέλια σου!** θαυμαστικό πείραγμα σε γυναίκα με όμορφα πόδια, που τη βλέπουμε να περνάει από μπροστά μας και το υπονοούμενο είναι η σεξουαλική πράξη·

- **μάνα μου, τι 'σαι συ!** θαυμαστική έκφραση σε όμορφη γυναίκα. (Λαϊκό τραγούδι: **η πιο καλή γκαρσόνα είμαι 'γω, γιατί με τέχνη όλους τους κερνώ, κι αυτοί με λένε, μάνα μ', τι 'σαι συ γλυκιά γκαρσόνα φέρε μας κρασί**)·

- **μάνα μου, τι 'ταν ο μπαμπά σου, ζαχαροπλάστης!** βλ. λ. [ζαχαροπλάστης](#)·

- **μαρτύρησα της μάνας μου το γάλα**, βλ. φρ. **βλαστήμησα της μάνας μου το γάλα**·

- **με το γάλα της μάνας μου**, βλ. λ. [γάλα](#)·

- **μένω στου διαβόλου τη μάνα**, βλ. λ. [διάβολος](#)·

- **μια φορά με γέννησε η μάνα μου, α.** έκφραση με την οποία δικαιολογούμε κάποια πράξη μας η οποία μπορεί και να είναι κατακριτέα από τους άλλους, όπως π.χ. τα γλέντια, οι διασκεδάσεις, οι πολλές ερωτικές περιπέτειες κ. ά. με την έννοια ότι δε θα ξαναγεννηθούμε για να απολαύσουμε τη ζωή. (Λαϊκό τραγούδι: **μια φορά με γέννησε η μάνα μου, στενοχώριες και κακίες κάντε πέρα. Στη ζωή μου έχω τόσο πληγωθεί, φτάνει πια, να δω μιαν άσπρη μέρα!**). **β.** λέγεται ειρωνικά σε άτομο που μας ζητά να επαναλάβουμε κάτι που του είπαμε, γιατί δεν το άκουσε καλά ή δεν το κατάλαβε·

- **μου ζητάει τη μάνα του και τον πατέρα του**, αξιώνει υπέρογκο ποσό προκειμένου να πουλήσει κάτι: «θέλησα ν' αγοράσω απ' τον τάδε ένα οικόπεδο στη Χαλκιδική, αλλά δε θα τό πάρω, γιατί μου ζητάει τη μάνα του και τον πατέρα του»·

- **να κλαίει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα**, λέγεται σε περίπτωση μεγάλου θρήνου: «στην κηδεία του τάδε ήταν να κλαίει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα»·

- **να μη χαρώ τη μάνα μου!** βλ. φρ. **να μη χαρώ τη μανούλα μου!** λ. **μανούλα**·

- **να πας στου διαβόλου τη μάνα!** βλ. λ. [διάβολος](#)·

- **να σε χαίρεται η μάνα σου!** ειρωνική ή επιθετική έκφραση σε ανάξιο άτομο·

- **να τρώει η μάνα και στο παιδί να μη δίνει ή να τρώει η μάνα και του παιδιού να μη δίνει**, (για φαγητά) που είναι πάρα πολύ νόστιμο: «όταν κάνει η γιαγιά μου σπανακόπιτα, είναι να τρώει η μάνα και στο παιδί να μη δίνει»·

- **να χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα**, λέγεται για γενική αναταραχή, γενική αναστάτωση, που, μερικές φορές, φτάνει στο σημείο του πανικού, ιδίως από μεγάλη συγκέντρωση πλήθους, από μεγάλη κοσμοσυρροή: «στην υποδοχή του αρχηγού μαζεύτηκε τόσος κόσμος, που ήταν να χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα». (Λαϊκό τραγούδι: **οι βόμβες όπως πέφτανε χτυπήσαν οι καμπάνες κι έχασαν μάνες τα παιδιά και τα παιδιά τις μάνες**)·

- να χαρείς τη μάνα σου! βλ. φρ. να χαρείς τημανούλα σου! λ.μανούλα·
- να χέσω τον πατέρα και τη μάνα σου, βλ. λ. [πατέρας](#)·
- ξέρει η μάνα μας να φτιάσει πίτα, μα σαν έχει αλεύρι, δηλώνει πως, ενώ η μάνα ή κάποιος έχει όλη την καλή διάθεση να μας μαγειρέψει κάποιο καλό φαγητό ή να μας βοηθήσει, εντούτοις, δεν το κάνει λόγω οικονομικών δυσχερειών, λόγω φτώχειας: «η μάνα σου σας έφτιαξε σπανακόπιτα, όμως και σε μας ξέρει η μάνα μας να φτιάσει πίτα, μα σαν έχει αλεύρι»·
- οι μάνες τους απλώνανε στην ίδια ταράτσα, λέγεται ειρωνικά ή αδιάφορα στην περίπτωση που δεν ξέρουμε ή που δε θέλουμε να πούμε πού και πώς γνωρίστηκε ένα ζευγάρι: «τον ρώτησα πού γνωρίστηκε το τάδε ζευγάρι κι αυτός είτε επειδή δεν ήξερε είτε επειδή δεν ήθελε να μου πει, μου αποκρίθηκε πως οι μάνες τους απλώνανε στην ίδια ταράτσα»·
- όπως τον (τη) γέννησε η μάνα του (της), ολόγυμνος, ολόγυμνη: «ήταν στο μπάνιο, όταν έγινε ο σεισμός, και πετάχτηκε στο δρόμο όπως τον γέννησε η μάνα του || επειδή θέλει να μαυρίζει στο κορμί της ομοιόμορφα, τα καλοκαίρια κάνει ηλιοθεραπεία όπως τη γέννησε η μάνα της»·
- ορκίζομαι στις μάνας μου το γάλα, βλ. λ. [γάλα](#)·
- ό,τι κάνει η μάνα, ομαδικό παιδικό παιχνίδι, που παίζεται κυρίως στο ύπαιθρο, όπου τα παιδιά που παίρνουν μέρος, επαναλαμβάνουν αυτό που κάνει ο παίχτης που διευθύνει το παιχνίδι: «τα παιδιά ήταν στην αλάνα κι έπαιζαν ό,τι κάνει η μάνα»·
- παίζω μάνα ή παίζω τη μάνα, βλ. φρ. κάνω μάνα·
- πάω στου διαβόλου τη μάνα, βλ. λ. [διάβολος](#)·
- ποιος παινάει τη νύφη; Η τσιμπλού η μάνα της, βλ. λ. [νύφη](#)·
- πού είσαι, μάνα μου, να δεις το γιο σου! βλ. λ. [γιος](#)·
- πού είσαι μάνα να με δεις! **α.** επίκληση απελπισία στη μητέρα μας, όταν βρισκόμαστε σε δεινή θέση: «πού είσαι μάνα να με δεις που δεν έχω να βάλω ψωμί στο στόμα μου!». **β.** λέγεται και για τον εντελώς αντίθετο λόγο: «ε ρε, δόξες, ε ρε μεγαλεία! Πού είσαι μάνα να με δεις!». (Λαϊκό τραγούδι: **πού είσαι μάνα να με δεις; να κλάψεις να με λυπηθείς**)·
- πουλάει και τη μάνα του, δεν έχει κανένα ηθικό φραγμό προκειμένου να κερδίσει χρήματα: «είναι τόσο φιλοχρήματο άτομο, που πουλάει και τη μάνα του για τα λεφτά»·
- σε βάρκα σε γέννησε η μάνα σου; βλ. λ. [βάρκα](#)·
- σε σπηλιά σε γέννησε η μάνα σου; βλ. λ. [σπηλιά](#)·
- σε τσαντίρι σε γέννησε η μάνα σου; βλ. λ. [τσαντίρι](#)·
- στις μάνας μου το γάλα! βλ. φρ. ορκίζομαι στις μάνας μου το γάλα·
- στου διαβόλου τη μάνα, βλ. λ. [διάβολος](#)·
- τ' ασχημότερο της ρούγας, τ' ομορφότερο της μάνας, βλ. λ. ρούγα·
- τα γαμώ τη μάνα (ενν. τα λεφτά μου), τα ξοδεύω μέχρι τελευταίας δεκάρας, ιδίως σε γλέντια και διασκεδάσεις: «η ζωή είναι μικρή, γι' αυτό, ό,τι λεφτά βγάζω, τα γαμώ τη μάνα»·

- τα γαμώ τη μάνα, προκαλώ μεγάλη αναστάτωση, μεγάλη καταστροφή, ιδίως σε ένα κλειστό χώρο: «μπήκε νευριασμένος μέσα στο μαγαζί και τα γάμησε τη μάνα»·
- την πήρε όπως τη γέννησε η μάνα της, την παντρεύτηκε χωρίς καθόλου προίκα, την παντρεύτηκε πάμφτωχη: «επειδή την αγαπούσε πάρα πολύ, την πήρε όπως τη γέννησε η μάνα της»·
- της μάνας σ' το μπουγαδοκόφινο (ενν. γαμώ) βλ. λ. [μπουγαδοκόφινο](#)·
- της μάνας σ' το μουνί (ενν. γαμώ), μεγάλη βρισιά·
- της μάνας σ' το πράμα (ενν. γαμώ), βλ. φρ. της μάνας σ' το μουνί·
- τι σε ταΐζει η μάνα σου; βλ. φρ. κουκουνάρια σε ταΐζει η μάνα σου(!)·
- τι σου κάνω τώρα, μάνα μου! βλ. λ. [κάνω](#)·
- το γάμησα τη μάνα, (για αντικείμενα, ιδίως για μηχανήματα) το κατάστρεψα: «έτρεχα με τ' αυτοκίνητο στα χωράφια και το γάμησα τη μάνα»·
- το καλό τ' αρνί από δυο μάνες βυζαίνει, βλ. λ. αρνί·
- το λουρί της μάνας, βλ. λ. [λουρί](#)·
- τον στέλνω στου διαβόλου τη μάνα, βλ. λ. [διάβολος](#)·
- του γαμώ τη μάνα ή του γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που τον γένναγαν ή του γαμώ τη μάνα και τον πατέρα που τον πέταγαν ή του γαμώ τη μάνα που τον γένναγε ή του γαμώ τη μάνα που τον πέταγε, **α.** τον καταξεφτιλίζω, τον καταντροπιάζω: «επειδή έμαθε πως συνέχεια τον κατηγορούσε χωρίς λόγο, τον έπιασε μέσα στο καφενείο και του γάμησε τη μάνα μπροστά στον κόσμο». **β.** τον τιμωρώ σκληρά, τον δέρνω άγρια και, κατ' επέκταση, τον κατανικώ: «ήταν τόσο νευριασμένος, που, μόλις πήγε να του πει κάτι ο άλλος, τον άρπαξε στα χέρια του και του γάμησε τη μάνα που τον πέταγε». **γ.** εκστομίζεται και ως βρισιά. Για συνών. βλ. φρ. του γαμώ τα καντήλια, λ. γαμώ·
- του γαμώ τη μάνα στη δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- του έπιασα τη μάνα, (για τάβλι) τοποθέτησα πούλι μου πάνω στο πρώτο του πούλι, στο πούλι της πόρτας εκκίνησης και κέρδισα το παιχνίδι: «μόλις του έπιασα τη μάνα, ο αντίπαλός μου παράτησε το παιχνίδι»·
- του πήρε ο διάβολος τη μάνα και τον πατέρα, βλ. λ. [διάβολος](#)·
- τρεις και τό λουρί της μάνας, βλ. λ. [λουρί](#)·
- τρέχω στου διαβόλου τη μάνα, βλ. λ. [διάβολος](#)·
- φτάνω στου διαβόλου τη μάνα, βλ. λ. [διάβολος](#)·
- ωχ, μάνα μου! βλ. φρ. ωχ, μανούλα μου! λ. [μανούλα](#)·